

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Judiciis Ecclesiasticis Ad Germaniæ Catholicæ
Principia Et Usum**

De iudiciis civilibus

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii [u.a.], 1765

Titulus VIII. De Foro Competenti. Vias evitandi molestias litis insinuat

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68163](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68163)

in praesentia sua tractet causam per seipsum 45.)

TITULUS VIII.
DE FORO COMPETENTI.

Conf. Lib. II. Decretal. In Sext. & in
Clement. tit. 2. Item Lib. I. Decre-
tal. tit. 42.

§. 80.

Forum
compe-
tens ordi-
narium

JUXTA communem Juris Regulam
Actor debet sequi forum Rei: quo
nomine intelligitur locus exercenda-
rum litium, necessario ad eundem a li-
tigantibus. *Competens* dicitur, ubi Ju-
dex est, habens Jurisdictionem in
Reum & in Causam. *Incompetens*,
ubi Judex non habet Jurisdi-
ctionem vel in Reum, vel in Cau-
sam coram se disceptandam. Non nun-
quam Judex est absolute incompe-
tens, cui partes litigantes nec vo-
lentes se subicere possunt: non nun-
quam est ita incompetens, ut tamen
partes possint ei prorogare Jurisdi-
ctio-

45.) C. 8. de Procurat. in 6.

De Foro Competenti. 91

tionem, si velint. Potest autem Judex ipse cognoscere de sua competentia, seu an sua sit Jurisdictio, quam partes in dubium trahunt. Forum aliud est *Ecclesiasticum*, aliud *Seculare*: *Externum* vel *Internum* conscientiae: *Contentiosum* vel *Voluntarium*. Circa vastissimam hanc materiam loquemur I. de Foro ordinario communi. II. de Foro ordinario singulari. III. de Foro extraordinario. IV. de Foro respectu certarum Causarum.

§. 81. Ordinarius modus sortiendi *Sortimur* Forum est quadruplex. I. ratione domicilii. II. ratione contractus. III. ratione delicti. IV. ratione rei sitae.

§. 82. Domicilium contrahitur, ubi *Ratione* quis habitat animo ibi perpetuo manendi, nisi quid avocet: quasi *Domicilii*: *Domicilium*, ubi quis per longius tempus habitat, absque animo ibidem perpetuo consistendi. *Ratione Domicilii* sortitur quis forum, hoc est, fit subditus quoad universam Jurisdictionem, tam contentiosam, quam voluntariam; concurratque hoc forum cum omni alio, ita ut quis ibi conveniri possit etiam de contractu alibi inito, de crimine alibi commisso, de re alibi sita, nisi obstet speciale

ale

ale privilegium vel statutum. Eundem fere effectum quoad Judicia habet quasi domicilium, quod tamen non facit Civem in ordine ad onera, & munera publica. Forum Originis, seu Domicilii naturalis hodie non attenditur, si quis alibi fixit domicilium habitationis: sacri Ordines tamen suscipi possunt ab Episcopo originis. Vagi sortiuntur forum, ubi actu versantur.

Contra-
ctus:

§. 83. Ratione Contractus conveniri quis potest coram Judice loci, in quo Contractus est celebratus, saltem si ibi reperitur, & per aliquot dies moretur. Si pro solutione destinatus est certus quidam locus, de hac solutione in illo destinato loco agitur, modo debitor ibi inveniatur: de proprietatibus autem, qualitatibus ac solennitatibus ipsius Contractus disceptatur in loco Contractus celebrati; ubi etiam agi potest de distractu, hoc est, quando agitur ad annulationem contractus, vel quando instituitur querela non numeratae pecuniae. Absentes se sistere debent in loco Contractus, si ante abitum fuerunt praeventi citatione: possentque decerni immissio Actoris in bona non
com-

comparentium. De Rationibus Administrationis gestæ agitur in loco Administrationis.

§. 84. Ratione rei sitæ quilibet conveniri potest, in Possessorio & Petitorio, coram Judice loci, in quo res controversa existit; quia ibi expeditior est probatio causæ, & facilius executio Sententiæ. Hoc intelligitur etiam de Possessore rei litigiosæ absente, qui si legitime citatus non comparet, pati debet immisionem Actoris in possessionem rei litigiosæ, reservata interim quæstione principali. Etiam res mobilis in loco rei sitæ repeti potest, saltem si stabiliter, vel notabili tempore in loco sit. Ibi autem actio tantum realis instituenda est, non vero personalis, nisi sit in rem scripta, cujusmodi sunt actio ad exhibendum, petitio hæreditatis vel legati, actio familiæ herciscundæ, actio noxalis quadrupedaria, actio quod metus causa: hæ actiones, licet personales dicantur, imitantur actiones reales in hoc, quod adversus quemcunque possessorem dentur & non solam personam, sed etiam rem ipsam persequantur. Nihilominus Forum Domicilii concurrat

Rei sitæ :

currit cum foro rei sitæ, nisi obstant specialia statuta. Hæc ita intelligenda sunt, ut Clerici conveniantur ratione rei sitæ coram Judice Ecclesiastico, Laici coram Judice Laico loci, in quo res sita est.

Delicti.

§. 85. Delinquens conveniri potest coram Judice loci, in quo deliquit, quia interest Reipublicæ, ibi puniri delicta, ubi patrata sunt. Etiam Clerici in aliena Diœcesi delinquentes ab Episcopo loci delicti coerceri possunt: etiam Religiosi Exempti in casu delicti extra Monasterium cum populi scandalo commissi, subjacent Ordinario loci, nisi a suo Superiore severe puniantur, ac de punitione Episcopus certior fiat 46.). Comites & Principes Imperii in alieno territorio delinquentes, quoad suam personam non subjiciuntur Judici illius loci, cum Judicem immediatum habeant Imperatorem: possent tamen in facto liquido detineri, donec reparent damnum datum. Similiter Episcopus non poterit puniri ab alio Episcopo illius loci, ubi deliquit;

46.) Conc. Trid. sess. 25. c. 14. de Regular.

De Foro Competenti. 95

liquit; sed in causis criminalibus majoribus deferri debet ad Summum Pontificem. Si in uno loco est inchoatum, in altero consummatum delictum, locus datur præventioni inter Judices utriusque loci. Judex loci delicti delinquentem, si per alterius territorium fugiat, insequi regulariter non potest. Nihilominus passim jure vicinitatis consentiunt vicini Principes, ut latrones, viarum grassatores, pacis publicæ perturbatores, imo etiam alias delinquentes persequi liceat, modo deprehensus in alieno territorio mox Judici illius loci sistatur, atque ab eo petatur ejus detentio & remissio. Personæ autem cuidam singulariter obstrictæ ubique apprehendi possunt, milites fugitivi a belliduce, Religiosi a suo Prælato, uxor a marito. Reus ante suam absentiam a Judice loci delicti citatus, potest etiam absens citari, & contra absentem tanquam contumacem procedi ad relegationem; in foro Canonico etiam ad suspensionem a Beneficio, vel excommunicationem 47.).

Si

47.) C. 8. de Dolo. C. 2. ut lite non contest.

Si verus Reus ante discessum non fuit citatus, & locus commorationis sit ignotus, citari potest per edictum in territorio delicti, potestque in eo bonorum annotatio, aut etiam in ea immissio statui. Si constet, ubi sit Reus, potest Judex habitationis requiri pro remissione. An Judex loci, ubi deprehenditur reus, punire eum possit ob delictum alibi commissum, variae sunt sententiae Doctorum. Non apparet, ex quo jure Judex loci deprehensionis sibi arrogare possit Jurisdictionem in reum transeuntem: nihilominus praxis docet, quod passim id fiat.

*Clerici
eodem
modo for-
tiuntur
forum,*

§. 86. Doctrina quadruplici modo sortiendi forum, tangit etiam Clericos, ita tamen, ut conveniendi sint in loco domicilii, contractus, rei sitae, vel delicti, non quidem coram Judice Laico, sed Ecclesiastico ejusdem loci. Habent igitur Forum *singulare*; multi nolunt illud dicere *Privilegiatum*, cum non ex privilegio, sed ex qualitate propriae personae Clerici non subjaceant Judici Laico. Exempti possunt dici in eo tantum sensu, quod ante ordinationem fuissent Jurisdictioni seculari subiecti; si-

erga

dam servitium deputati, habitumque eremiticum gestantes.

*Sed coram
Iudice Ec-
clesiasti-
co;*

§. 87. Horum Iudex competens private est Ecclesiasticus, *Personarum Ecclesiasticarum immunitas Dei ordinatione & Canonicis sanctionibus constituta* dicitur in Concilio Tridentino 49.). Hanc Immunitatem esse Juris naturalis & Divini, saltem in thesi, passim tradunt: aliqui quidem immediate deducunt ex Jure Divino, alii saltem mediate, & originaliter, quatenus Christus præceptum dedit Ecclesie eximendi Clericos, vel quatenus Summo Pontifici dedit potestatem gubernandi universam Ecclesiam, vel quatenus Clericos constituit quasi Patres & Magistros reliquorum Fidelium cum potestate ligandi & solvendi. *Nonne miserabilis insanie esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus Magistrum sibi conetur subjugare, & iniquis obligationibus illum sue potestati subicere, a quo credit*

49.) Sess. 25. c. 20. de Reform. C. 8. de Judiciis. C. 12. de for. comp. Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. in Bulla Reformat. Auth. Cassa. C. de SS. Eccl. Auth. statuimus. C. de Episc. & Cler.

credit non solum in terra, sed etiam in
caelis se ligari posse & solvi 50.). Si
Clarum in Sacris Literis textum de
hac Immunitate non reperimus, ha-
bemus tamen ex iis æquitatem & con-
venientiam, ex qua statuta est talis
Immunitas, approbantibus etiam Im-
peratoribus & Principibus Christia-
nis, qui Immunitatem Ecclesiasticæ
libertatis privilegiis multis munie-
runt 51.). Nam Personæ Clericorum
non minus, sed magis sunt sacræ,
quam aliæ Deo dicatæ res; Christus
autem potestatem in id omne, quod
sacrum in sua Ecclesia esset, non Re-
gi aut Cæsari Laico, sed Petro tan-
quam suo destinato Vicario, ac Apo-
stolis, non Magistratibus secularibus
subjecit per verba: *quodcumque ligave-
ris super terram &c. quæcumque alliga-
veritis super terram &c. 52.)*: quæ ver-
ba Jurisdictionem circa Sacra signifi-
cant, proin etiam circa sacras Clerico-
rum personas, quæ ex Christi insti-
tutione, specialique deputatione &
consecratione ad statum ac ordinem

G 2 natu-

50.) C. 9. dist. 96.

51.) C. fin. de Reb. Eccles. non alien.

52.) Matth. 16. & 18.

natura superiorem sunt evedtæ , con-
sequenter non subjectæ Jurisdictioni
seculari , quæ sua ex natura intra
ordinem tantum naturalem concludi-
tur , nec ferri potest in id , quod na-
turam excedit.

*Non co-
ram Lai-
co,* §. 88. Quamvis Clerici sint in Re-
publica , non sunt tamen de Re
publica , neque Cives Reipublicæ ,
aut membra , sed civibus & membris
Reipublicæ æquiparantur quoad fa-
vorabilia , non autem quoad odiosa.
Longe alia est ratio Baptismi , per
quem Christianus effectus , manet sub
Jurisdictione Principis infidelis , cum
non mutet statum suum , nec Divinis
ministeriis singulariter dicatus extra-
hatur a commerciis profanis : per sa-
cros Ordines autem Clericus ex insti-
tutione Christi in sublimiorem statum
transfertur , vi cujus Clericalis ordo
etiam judicat de ipsa potestate Regia,
& absolvit pœnitentem Regem de
ejus abusu (3.), vel ligat impœni-
tentem. Unde non est paritas cum
Patre , qui natura antecedit filium ,
licet iste in Principem evadens præ-
ponatur dignitate Patri ; nam digni-
tas

tas Principis non dependet vel dirigitur ab officio Patris : econtra potestas temporalis regitur & judicatur a potestate Clericali : proin non decet , ordinem Clericalem esse subiectum seculari , quamvis in exterioribus facile primas relinquat Principibus , quorum externa & visibilis potentia in oculis seculi splendidior apparet. Idem tenendum est , si contra Clericos causa temporalis per actionem realem moveatur. Etiam si enim causa in se sit profana , semper tamen Jurisdictio exerceri debet in ipsam personam Clerici , quæ sacra est.

§. 89. Cum hæc in thesi dicantur, *Nisi ex Indulto Pontificis.* censendum est, Ecclesiæ summos Pastores hanc eximendi potestatem ita a Deo accepisse, ut tamen in hypothese variarum circumstantiarum, possint Principibus Laicis aliquid juris indulgere, vel etiam aliquos Clericos hac prærogativa spoliare, sicut etiam Laicos reddunt habiles ad varia jura spiritualia præsentandi, eligendi, decimandi &c. Absque tali dispositione Pontificis, Clerici Immunitati suæ renuntiare non possunt, ne quidem cum jurejurando, quia privatus Jurisdictionem a Christo datam

Personis sacris, non potest transferre in Laicum: nec potest Jus publicum mutari privatorum consensu.

Quid censendum de contraria consuetudine?

§. 90. Si alicubi consuetudo invaluit, Clericos actione reali conveniendi coram Laico Judice, varii varios colores quærun, hanc consuetudinem cohonestandi. Si bona, de quibus agitur, annexa habeant singularia jura, quæ ex Regalibus Principis participantur, & speciali concessione obtenta sunt (54.): litem circa ejusmodi bona vix Princeps permittet in alio tribunali decidi, quam suo, ex eadem ratione, qua disceptationes de feudo pertinent ad tribunal Domini directi; unde Pontifex censetur saltem tacito suo consensu talem consuetudinem tolerare. Si vero bona, de quibus lis oritur, nullo sint affecta speciali jure ex Regalibus Principis participato, uti sunt prædia rustica; tunc plane non video, qua ratione excusari hæc consuetudo possit, nisi forte ex eo, quod sibi Princeps Jurisdictionis hujus exercitium reservave-

---

54.) Tales sunt in Bavaria Hofmarchiæ, quæ annexam habent Jurisdictionem bassam a tempore Ottonis Ducis.

vaverit, non permiffurus alienationem in Ecclefiam, nifi fub hac conditione. Si vero bona non pertineant ftabiliter ad Ecclefiam, vel locum facrum, aut Ecclefiafticum Beneficium, fed ad Clericum privatum, qui habet bona hæc a Laico, & a quo tranfibunt iterum ad Laicum; difficulter Judices Laici fibi eripi patientur cognitionem de his bonis, cum ifta varietas Judiciorum magnam confufionem pareret in Actis judicialibus circa eadem bona, cum Judices Ecclefiaftici fe non adstrictos credant ad ftylum & confuetudinem Tribunalis Laici, ac proin tale prædium modo his, modo aliis oneribus affectum; modo hac, modo alia prærogativa donatum; modo his, modo aliis obligationibus adstrictum cenfeatur. Si Clericus retento dominio directo bona quædam Ecclefie in Emphyteufin tradat, de ipfo autem jure Emphyteutico inter Laicos, forte inter duos fratres in Emphyteufi fuccedentes, lis oriatur: poterit caufa deferri ad Judicem Ecclefiafticum, cum res in judicium deducta fit vere Ecclefiaftica, feu ad Ecclefiafticum pertinens, & Emphyteuta quodammo-

do vicem sui domini sustineat : Judex autem Laicus causam ad se pertinere censebit, cum dominium utile, de quo agitur, sit proprium patrimonium Emphyteutæ Laici : qui ex his duobus alterum præveniet, vix alteri cedit cognitionem.

Singulari Foro gau- §. 91. Studiosi ac Professores in
dent Aca- Academiis singulari foro gaudent co-
demia ram Academico Magistratu, Origi-
Professo- nem hoc privilegium habet ex Con-
res, stitutione FRIDERICI Imperatoris, data apud Roncalias anno Domini 1158. & inserta Titulo Codicis *Ne Filius pro patre &c.* ubi statuitur, ne ex Jure Repressalium per id tempus usitato, Studiosi ad Academiam quandam venientes impeterentur pro aliis patriæ suæ Civibus, & a studiis avocarentur : pro causis autem propriis ut convenirentur apud Magistrum scholæ vel Episcopum loci. Fere nusquam eo tempore in integrum corpus scholæ coierant, sed singuli Professores disciplinas tradebant Auditoribus suis, nullo invicem Collegii nexu conjuncti. Unde mirari licet, multos Autores ex dicta Authentica desumere etiam Jus gladii ad causas Criminales Studiosorum competere
Aca-

Academiis: quis enim sibi persuadeat, Fridericum singulis Professoribus concessisse jus gladii in suos Auditores? Igitur hodie, cum scholarum & Jurisdictionis longe alia forma sit, Academiae ea gaudent Jurisdictione, quam in fundatione sua acceperunt ab Imperatoribus & Principibus loci, ubi erectae sunt. Proin nihil de hac Jurisdictione universim statui potest.

§. 92. Ex iisdem Privilegiis desu- *Et subdit*
mi debet, quam Jurisdictionem Se-
natus Academicus habeat in Typo-
graphos, Bibliopegos, Bibliopolas,
aliosque Exercitiorum nobilium Ma-
gistros pro instructione Studiosorum
constitutos. Ipsae Academiae nume-
rantur in plerisque locis inter Corpo-
ra Clericalia, cujus autem Jurisdi-
ctioni subsint Causae ad totam Uni-
versitatem pertinentes, desumitur ex
Fundatione & Privilegiis Pontificiis,
Caesareis, ac Principis territorialis.
Uxores sequuntur forum mariti, etiam
post hujus mortem, donec vel alii se
junxerint, vel habitationem mutave-
rint. Idem dicendum de Liberis, qui
non specialiter alterius Judicis Juris-
dictioni subjectam conditionem sor-
titi sunt. Famulitium ipsius Acade-

mix, Professorum & Studioforum, eodem Fori privilegio gaudet 55.). Neque paritas instituenda est cum Famulis conductitiis Clericorum, nam isti non sequuntur forum Dominorum suorum, nisi specialis consuetudo aut conventio id permittat; quia nullo jure tale privilegium his concessum videtur. Si Familia Episcoporum ex singulari reverentia alienæ Jurisdictioni non subjacere censeatur 56.), eadem Consuetudo aut consuetudinis ratio non pugnat pro familia aliorum Clericorum. Famuli Scholarium plerumque peregre cum suis heris adveniunt, & iterum redibunt, consequenter eadem immunitate gaudere debent: hinc etiam solent Matriculæ
Aca-

55.) Desumitur ex L. 3. princ. & s. ult. C. de Privileg. Scholar. & ex Auth. Friderici Imperatoris, ubi Scholaribus & Professoribus quoad immunitatem fori æquiparantur eorum *Nuntii*, id est ad servitia Scholarium & Professorum destinati. Auth. Habita. C. Ne fil. pro patr.

56.) Pro hac immunitate familiæ Episcopalis allegari solet C. ult. de offic. Archidiacon.

Academicæ eorum nomina inferi: aliter se res habet in famulis conductiis Clericorum.

§. 93. Nunc agendum breviter de *Forum* Foro privilegiato & singulari Laico-*Privilegiatum* Privilegiatum. Inter hos primam mentionem *Principum:* merentur Principes: inter hos autem *Principum:* eminent Augußtiffimus Imperator. Au-rea Bulla 57.) ait, Imperatorem seu Regem Romanorum super causis, pro quibus impetitus fuerit, respondere coram Comite Palatino Rheni, *sicut ex consuetudine introductum dicitur.* De hac consuetudine varii varie discurrunt, quæ Ill. D. de Senckenberg rejicit singulari scripto, cui titulus: *Fabula Judicii Palatini in Cæsarem, Juris publici Doctoribus hactenus credita, dilucide explicata & destructa.* Hujus loci non est, plura differere de Imperatoria Potestate. Si ratione Feudi Imperialis inter Imperatorem & Vasallum Principem controversia ori.etur, neutra pars refugiet Judicium Parium Curia juxta Juris Feudalis principia. Si ratione hæreditariæ Provinciæ impeteretur Imperator, non erit invitus, ut coram Tribunalibus Imperii, reliquo-

reliquorum Statuum instar conveniatur, salvis tamen Privilegiis & singularibus Juribus ac Exemptionibus certarum Provinciarum. De Judicio Principum in Causis Civilibus & Feudalibus, quod hodie in usu non amplius est, dictum supra *tit. de Judiciis. §. 8. seqq.*

Austregarum:

§. 94. In Causis Statuum, Judicium primæ Instantiæ est *Austregarum*, vulgo *die Auträge*, vel Gentilitiæ, vel Conventionales, vel Legales. Singulare hoc forum conceditur Statibus Imperii, ut habeant plures Instantias: cum enim eorum Forum ordinarium sit apud summa Imperii Tribunalia, a quibus appellare non licet, essent sane Status Imperii pejoris conditionis, quam subditi (§. 8.). Ad hos tamen Judices non pertinent Causæ feudales, matrimoniales &c. Ab hac prima Instantia Fori Austregalis, transitus

---

58.) Quomodo instituendum sit hoc Judicium, describitur in *Ordinat. Jud. Camer. p. 2. tit. 2. seqq.* STRUV. *Corp. Jur. publ. C. 25. §. 56. seqq.* P. FRIEDERICH *de for. comp. p. 3. c. 2. n. 339. seqq.* Hodiernum usum exhibet III. D. DE CRAMER *Wetzlarische Nebenstunden part. 33. Art. 5.*

litus est ad Forum ordinarium Statu-
um Imperii, scilicet Camera Imperi-
alem, vel Judicium Aulicum Cæsaris.
Camera Imperialis Jurisdictione
fundatur vel per viam *simplicis querelæ*,
vel per viam *Appellationis*. Per viam
simplicis querelæ forum competens
est vel ratione personarum, vel ra-
tione Causarum. Ratione *Personarum*,
Camera Imperialis Jurisdictioni sub-
sunt imprimis ipsi Camerales, ipso-
rumque Uxores, Liberi, famulitium
&c. * dein universim omnes & sin-
guli Imperio ac Cæsari immediate
subjecti, nisi ab ejus Jurisdictione
singulariter sint exempti.

§. 95. *Causæ ad Camera perti-*
nent Violatæ Pacis Religiosæ & Pro-
fana 59.), *Causæ fiscales, litigiosæ*
pos- *Causæ ad*
Camera
pertinen-
tes.

---

*) De Foro competentis eorum, qui Vi-
ennæ apud Consilium Aulicum, vel
Wetzlaræ apud Camera litigant, vi-
deri potest Recess. Imper. edit. noviss.
p. 4. Zugabe fol. 47. in notis ad Ord.
Consil. aul. tit. 1. §. 8.

59.) FRIDERUS MINDANUS de Proceffib.
lib. 1. c. 28. n. 4. putat, ad hoc ut ex
Constitutione Religionis agi possit in

possessionis, Pignorationum, Arrestorum, ex Lege *Diffamari*: Causa denegata vel protracta Justitiae, Privilegii Caesarei violati, Mandatorum pro relaxando Juramento ad effectum agendi: Commissiones pro recipiendis testibus ad perpetuam rei memoriam: Causae ex edicto novi operis nuntiationis: Causae viduarum, pupillorum & miserabilium: Compromissorum, si a laudo reductio petatur: Causae in quibus Mandata *sine Clausula* decernuntur, praesertim in famosis quatuor casibus, I. si id quod fieri jubetur, certo jure praecipitum; aut quod fieri prohibetur, certo & explorato Jure vetitum est. II. Si supplicanti gravamen inferretur, postea non reparabile. III. Si factum pugnet contra utilitatem publicam, & tendat ad publicam perniciem.

Camera, necesse esse, ut ambae partes sint status Imperii, vel nobiles Imperio immediate subjecti. sed JACOB. BLUMEN Process. Camer. tit. 28. n. 76. seq. ostendit, in Actione Pacis Religiosae solam qualitatem Causae sufficere ad fundandam Jurisdictionem Camerae, non requiri immedietatem personarum.

De Foro Competenti. III

ciem. IV. Si negotium ob periculum moram non ferat 60.). Constitutiones Imperii singulariter cavent, ne hæc Mandata facile concedantur subditis contra Magistratus suos 61.). Denique ad Camera[m] fiunt Appellationes ab iis, qui per sententiam Judicium Camerae immediate subjectorum gravati sunt. De his Appellationibus redibit sermo. Cum Camera concurrentem Jurisdictionem habet Consilium Aulicum Cæsareum (*Reichs Hoff-Rath*), daturque locus præventioni, ita ut coram eo causa disceptanda sit, coram quo primum lis cœpta fuit per citationem legitime infinuatam. Privative autem ad hoc Judicium pertinent Causæ Regalia Feuda concernentes, Concessiones & Confirmationes Privilegiorum, Concessio veniæ ætatis, Restitutio famæ,
Causæ

60.) Plures alios Casus, in quibus Mandata S. C. decernuntur, recenset MIN-DANUS lib. 2. de Process. c. 11. seqq. RODING lib. 7. Pandect. Camer. tit. 12. KNIPSCHILD de Jur. Civ. Imper. l. 2. c. 33. n. 147.

61.) Recess. Imp. ann. 1594. §. 79.

Causæ Criminales Statuum Imperii
Legitimationes &c.

Causa mixti Fori: §. 96. Post explicatas Causas Fori Ecclesiastici & secularis, dicendum de Causis *Mixti Fori*, quæ in Ecclesiastico & seculari foro agitari possunt, ita ut præventioni sit locus 62.). Multa crimina sunt mixti fori, Usura, Blasphemia, Adulterium, Incestus, Sodomia, Sacrilegium, Sortilegium, Concubinatus, Polygamia, Assassinatus, Falsificatio Literarum Apostolicarum &c. 63.). Præter Crimina sunt Causæ quædam mixti fori, uti compellere ad observandum Juramentum promissorium, ad implenda sponsalia; decernere contra detentores, vel administratores rerum Ecclesiæ; exequi ultimas voluntates ad causas pias; remove ea, quæ bonis moribus & Religioni adversantur, E. G. prohibere

---

62.) Valde improprie dicuntur causæ mixtæ, quarum cognitio cum jure præventionis pertinet ad duos Judices seculares, aut duos Ecclesiasticos, habentes Jurisdictionem concurrentem, uti habent Judex loci contractus, & Judex Domicilii.

63.) Plura recenset MARCA de Jurisdic. p. 2. c. 7. seqq.

bere & supprimere libros noxios, prohibere subditis accessum ad Conciones hæreticorum. Potest Judex Ecclesiasticus in Causis mixti fori non tantum ad Censuras & pœnas spirituales contra Laicos procedere, sed etiam ad temporales, citra mortem tamen & sanguinis effusionem 64.): nam pœnis Ecclesiasticis subijci possunt Laici propter illa quoque crimina, quæ privative pertinent ad forum seculare: Jurisdictio autem Judicis Ecclesiastici quoad mixti fori crimina & præventionem operatur, ut Judex Ecclesiasticus excludat Judicem secularem præventum, consequenter easdem possit pœnas infligere, quas infligeret Judex secularis, excepta pœna mortis, & effusione sanguinis. Præventio inducitur per solam citationem; habet autem effectum solummodo quoad causam specialem, ad quam dicendam citatur Reus, non vero quoad alias separatas. Si quis usus fuerit Remedio *L. Diffamari*, diffamans non tenetur

H agere

64.) Conc. Trident. sess. 25. c. 3. de Reformation.

De Judiciis.

agere vel accusare coram Judice, coram quo diffamatus eo Remedio usus est, sed potest alium competentem adire, intra terminum tamen sibi præfixum. Idem videtur locum habere in Remedio *L. Si contendat.*

Personarum miserabilium:

§. 97. Insuper singularis Fori privilegium habent *Personæ miserabiles: Quodsi pupilli vel viduæ, alique fortune injuria miserabiles, judicium nostræ Serenitatis oraverint, præsertim cum alicujus potentiam perhorrescunt: cogantur eorum Adversarii examini nostro sui copiam facere 65.).* Hoc privilegio si ejusmodi personæ utantur, & mox ad summum Tribunal Adversarium suum trahant, excipere iste non valet de incompetencia fori, nec opponere beneficium primæ Instantiæ. Camera quidem Imperialis in prima Instantia ejusmodi personis non decernit Processus, nisi in casu denegatæ Justitiæ 66.). Principes autem Germaniæ earum personarum causas mox ad suprema

65.) *L. un. C. quando Imper. int. pupill. An privilegiato foro personarum miserabilium, gaudeant etiam Virgines, vid. SCHILTERUS ad Pandect. Exercit. 13. thes. 21.*

66.) *GALL. lib. I. observ. I. n. 40.*

prema sua Tribunalia in prima Instantia possunt admittere, & hac ratione satisfacere Constitutioni CONSTANTINI. Etiam Jus Canonicum ejusmodi Personis singularem favorem præstat, ut Adversarium Laicum etiam in Causa seculari possint trahere ad forum Ecclesiasticum, si per Judicem secularem suam non possint Justitiam obtinere 67.): nihilominus Pontifex admittit recursum ad forum Ecclesiasticum Reginae Viduæ bonis dotalitiis spoliatae, in Possessorio, exceptionibus Adversarii in Petitorium rejectis, quamvis non constaret, Judicem primæ Instantiæ fuisse requisitum, & in exhibenda Justitia negligentem 68.). Recursus iste ad forum Ecclesiasticum vix hodie locum habebit, cum Judices seculares se jactent promptiores ad Justitiam administrandam, quam vulgo censeantur esse Judices Ecclesiastici: sumptus etiam non minores in his, quam in illis Tribunalibus fieri debeant.

H 2 §. 98.

67.) C. II. de for. compet.

68.) C. 15. ibid.

*Forum
Militum.*

§. 98. Forum etiam singulare ordinarium habent Milites, qui cum in Criminalibus, tum Civilibus Causis personalibus coram Magistratu suo bellico conveniuntur, quamdiu militiam sequuntur, etiam circa Causas jam ante militiam in iudicium deductas, ut multi tenent. Quando autem actione reali de bonis vel etiam de feudo conveniuntur, militaris Magistratus auctoritatem suam interponere non potest. Hæc Militaria Privilegia dependent ex Ordinationibus, & Consuetudinibus cujuslibet Provinciae vel Principis, quales pluras exhibet LUNIG in Corpore Juris Militaris tribus partibus distincto 69.).

*Forum
Extraor-
dinarium
Proroga-
tionis:*

§. 99. Hucusque actum de Foro Ordinario, Communi & Singulari. Jam de *Extraordinario*, cujus memorabilis species est *Forum Prorogationis*, quæ est extensio jurisdictionis ad personas, causam, tempus vel locum, in

---

69.) Præcipue legi pro nostro instituto meretur Introductio ad Processum Militarem fol. 1412. seqq. demum in ul-

De Foro Competenti. 117

in quas & quando, ac ubi jure alias non competit, consensu earundem personarum facta. Clerici in se prorogare Jurisdictionem Judici Laico nequeunt, etiam cum sui Episcopi licentia 70.) : imo etiam Judici Ecclesiastico alieno prorogare Jurisdictionem in se non possunt, nisi cum consensu proprii Ordinarii 71.). Unde infertur, etiam Exemptos, & Sanctæ Sedi immediate subiectos non posse prorogare Jurisdictionem Episcopo, in cujus Diœcesi sunt, saltem pro foro contentioso. Quoad Laicos hodie prorogationes Jurisdictionis passim non tolerantur, quia singuli Principes exercentes Jurisdictionem patrimoniam non concedunt, ut sui subditi prorogent Jurisdictionem Judicis alieni territorii : Judices autem inferiores nolunt permittere prorogationes sub eodem Principe, quia obtinent ex Judiciis emolumentum

H 3 ta

---

tima appendice fol. 599. recensentur
Auctores de Re militari scribentes.

70.) C. 12. de for. comp.

71.) C. 18. ibid.

ta & sportulas 72.). Prorogatio quo-
ad locum & tempus in Delegatis faci-
le potest admitti ex consensu libero
partium, in quorum favorem clausu-
la de certo loco & tempore Delega-
tioni adjecta censetur. Singulariter
notatur, non valere prorogationem
exemptorum, qui in favorem sui Do-
mini exempti sunt ab aliquo Judicio.
Sic passim Imperatores concesserunt,
& adhuc concedunt Privilegia Stati-
bus Imperii, Principibus vel Comiti-
bus, ut eorum subditi coram alio
Tribunali, forte Provinciali, aut Rot-
wilensi in jus non vocentur. Quod
si vocatus contra privilegium com-
pareat, ex tali consensu partis non
prorogatur Jurisdictio in præjudicium
domini facta: unde eum a tali Judi-
ce avocare, aut si avocationi locus
non detur, appellare poterit 73.).

*Continen-
tia Cau-*

§. 100. Præter Forum Delegationis,
de quo supra dictum; & Forum Re-
con-

72.) CASP. MANZIUS Decis. Palat. quæst.
97.

73.) GAIL lib. I. obs. 40. n. 2. seq. Præ-
judicia talis Appellationis extant apud
GYLMANN Symphor. tom. I. p. 2. tit.
II. vot. 2. & 6.

conventionis , de quo infra ; *ex-sarum* ,
traordinarium est Forum *Continen-*
tia Causarum. Continentes cau-
sas dividi non debere , sed in eo-
dem Foro & ab eodem Judice tra-
ctandas esse , in utroque Jure decidi-
tur 74.) . Continentes seu conne-
xæ causæ sunt , quæ communem ha-
bent liquidationis & discussionis qua-
litate ac rationem , propter quam
una sine altera plene ac liquide cog-
nosci ac defini nequeat. Triplici
respectu *continentia causarum* dici-
tur , nimirum vel *Personarum* , vel
Rerum , vel *Actionis* : si nempe ab
uno debitores diversi fori conveni-
antur , uti plures *Contutores* ; si res
ad eandem hæreditatem pertinentes
in diversis territoriis sitæ sunt ; si post
decisam causam *Possessorii* agatur in
Petitorio : utrumque enim fieri de-
beret coram eodem Judice , nisi for-
te Clericus egerit & obtinuerit con-
tra Laicum in *possessorio* coram Ju-
dice seculari ; postea autem conve-

H 4   nia-

74.) L. 10. C. de Judiciis. C. fin. de Præ-
script. Deputatio Spiræ ann. 1600. S.
23. & 24.

niatur tanquam reus in Petitorio. Nihilominus in Camera Imperiali pronuntiatur in Possessorio in causa eorum, qui in Petitorio gaudent in prima Instantia privilegio Austregarum. Et in Romanis Dicasteriis agendum necessario est in Petitorio, si per Appellationem eo delatum est Possessorium.

*Quæ non
nunquam
separan-
tur.*

§. 101. Connexæ causæ separantur, si Judex non est capax Jurisdictionis circa utramque. Sic si Causa Spiritualis incidat apud Judicem secularem, remittenda est ad Ecclesiasticum, civili Judicio interim pendente 75.). Quamvis autem Judex Ecclesiasticus habilis sit ad causam secularem incidentem dijudicandam, quæ juxta Leges communes separari non deberet: nihilominus, quasi jure retorsionis passim Judices seculares sibi sumunt Causas seculares decidendas, licet connexa causa spiritualis jam pendeat coram Judice Ecclesiastico. Sic dum Judex Ecclesiasticus discutit causam divortii ratione adulterii, Judex secularis ad se pertinere cre-

---

75.) Exemplum extat in C. 5. qui filii sint legit.

Credit causam lucranda dotis. Complex Clerici in crimine potest juxta communiorem puniri etiam a Judice Ecclesiastico: si autem Judex Laicus complicem ad suum tribunal trahat, cavendum est, ne diffametur, aut simul condemnetur Clericus non auditus. Si plures Hæredes, Tutores, Curatores vel Executores testamenti conveniuntur, aut disceptant super divisione hæreditatis, liquidatione Rationum &c., interque eos est Clericus, omnes pro eadem causa communi conveniendi sunt coram Judice Ecclesiastico, sicut etiam aliis privilegiis Clericalibus gaudent consortes litis, inter quos est Clericus: & Major habens rem communem cum Minore, ratione connexionis gaudet restitutione in integrum: & universim immunitas concessa uni ex sociis, communicatur etiam alteri in causis individuis.

§. 102. Quarto loco dicendum *Multi* promisi de Foro respectu certarum *sortiuntur* causarum, quas strictim enumero. *Forum* Ad forum Ecclesiasticum, qualiscun- *intuitu* que sit Actor vel Reus, pertinent *Cause sa-* *Cause sacre*, quæ spectant ad Fidem, *cre,*

H 5

Saera-

Sacramenta, absolutionem a Votis, Beneficia Ecclesiastica, Observationem Festorum, Sacrificium Missæ, Ritus sacros, Irregularitates, Censuras, Matrimonii valorem aut dissolutionem, Sponsalium obligationem. Unde Causæ matrimoniales non recipiuntur in Camera Imperiali, neque per viam simplicis querelæ, neque per Appellationem 76.). Apud Catholicos ad has causas decidendas erecta sunt Consistoria: ad horum imitationem etiam Protestantes accedunt ad sua Consistoria. Nam vi Pacis Westphalicæ 77.) toleratur in Germania, ut A catholici circa suos subditos A catholicos usurpent exercitium Jurisdictionis Episcopalis, cum contra illos Jurisdictio Catholicorum Episcoporum extra suum territorium suspensa sit, nisi ubi ista exercita fuit Anno 1624.: quæ difficultas sit circa Principes Protestantes, alibi dicta est 78.). Deferuntur tamen ad C
meram

-
- 76.) Conc. Ord. Cam. p. 2. tit. 1. §. ult. GAIL lib. 1. obs. 112. n. 17.
77.) Art. V. §. 48.
78.) De Jur. Rer. Eccles. sect. II. §. 371. not. 81.

meram ea, quæ sunt circa Matrimonium mere temporalia, uti, an supposito valore matrimonii iste sit horum parentum filius: qua pœna sint affiendi, qui clandestine contraxerunt, vel Sponsalia nolunt implere, de quorum valore jam cognovit Judex Ecclesiasticus: an dos sit illata: quid circa ceremonias extrinsecas sit observandum, circa convivia, pompam nuptialem, dotem, hæreditatem, sumptus &c. Causæ matrimoniales infidelium pertinent ad Judicem Laicum. Item ad solum forum Ecclesiasticum pertinent Causæ temporales inter Clericos, vel contra Clericum agitatæ; uti etiam crimen hæresis & Simonix quoad cognitionem; puniri tamen id etiam potest a Judice Laico. In dubio, an Reus sit Clericus, an gaudeat fori privilegio, utrum res sit Deo sacrata, utrum Clericus sit Vasallus, utrum Decimæ sint secularizatæ, cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum 79.)

§. 103. Causæ profanæ inter Lai-*Aut eti-*
eos, vel contra Laicum motæ, sub-*am Pro-*
sunt

79.) C. 12. de Sent. Excom. in. 6.

fane.

sunt Jurisdictioni Judicis Laici: hujus tamen defectum ex causa non administratae Justitiae posset ac deberet supplere Judex Ecclesiasticus 80.): vicissim tamen Judex Laicus non potest supplere defectum Judicis Ecclesiastici 81.). In multis locis ex Privilegio Pontificis possunt seculares Principes ob negligentiam Ecclesiasticorum coercere Clericos dissipatores bonorum Ecclesiae, vel oppressores infirmorum 82.). Cognitio de Possessione rerum spiritualium juxta principia Juris Canonici spectat ad Judicem Ecclesiasticum 83.). Praxis tamen passim habet, quod tales Causae etiam apud Laicos contra Laicum possint agitari, si quaestio sit de retinenda possessione contra turbatorem, & nihil proprietatis admisceatur: sicuti etiam multi Laici sibi usurpant

---

80.) C. 6. 10. de foro comp. C. 13. de Judiciis.

81.) C. 17. de Judiciis.

82.) EMAN. GONZALEZ in cit. C. 17. Concord. Bavar. tit. I. §. quod si Praelati.

83.) Clemen. un. de Caus. poss. & propr. item Clem. un. de Sequestrat. poss. & fruct.

pant cognitionem de nudo facto circa rem spiritualem, absque admixta quæstione Juris, E. G. an Matrimonium sit contractum? an Beneficium sit collatum? Multi tamen hanc praxin non approbant. De Foro in Causis Feudalibus alibi dictum 84.). Forum Judicis Ordinarii locum habet, si Vasallus litigans se talem esse negat, & Dominum Feudi non agnoscit; vel si actio non est super jure feudali, licet circa rem feudalem agatur, uti actione pignoratitia; vel si Dominus Feudi Vasallo ex rationabili causa sit suspectus. In multis locis Judicium Parium Curia in defuetudinem abiit.

§. 104. Ut quis teneatur Forum *Ad fo-*
Judicis citantis agnoscere, requiritur *rum com-*
etiam, ut locus honestus, tutus, & *petens re-*
securus ad litigandum assignetur, *quiritur*
ut non sit periculofum eo ire, *locus ho-*
morari & redire, ita ut quis tutus *nestus &*
sit non tantum in loco Judicii, sed *tutus.*
etiam in via: nec semper sufficiunt
literæ securitatis & salvi conductus,
quia membrana, fragilis est cautio
contra

contra inimicos : extenditur hoc ad locum non tutum ratione morbi contagiosi, vel aeris noxii : item non solum ad unum, vel utrumque litigantem, sed etiam ad testes, advocatos, Procuratores, famulos &c. 85.)

Optio penes Actorem est, quem velit adire Judicem competentem Rei. §. 105. Ex dictis abunde constat, ad quod forum Actor trahere possit Reum. Si iste plures habeat Judices competentes, optio est penes Actorem, coram quo Judice velit agere. Si adeat incompetentem, datur Reo exceptio Fori declinatoria. Jura tamen Civilia & Canonica cavent, ne, qui se conveniendum prævidet, rem in judicium deducendam dolose alienet in alium, cujus forum non sine gravi suo damno sequi poterit Actor. Unde Edictum Proconsulis *de Alienatione Judicii mutandi causa*. De hoc pauca quidem, quæ tamen pro intentione nostra sufficere possunt, dicta sunt alibi 86.); ubi de in integrum restitutione

85.) Præter alios Textus Juris, agit de hac re C. 4. ut lite non contest. C. 47. de Appellat. & Interpretes passim, præsertim FELIXUS ad cit. C. 4.

86.) De Jur. Rec. Eccl. sect. IV. §. 636.

tutione contra ejusmodi alienationes actum est 87.).

TITULUS IX. DE TRANSACTIONIBUS.

Conf. Decretal. Lib. I. Tit. 36.

§. 106.

POSTQUAM compertum habemus, *Transa-*
coram quo Judice conveniri Ad-*ctio*,
versarius possit; non tamen temere
tentanda est periculosa Processus Ju-
diciarii alea: indaganda potius via
pacifice componendi Controversiam.
Familiaris modus sopiendi litem, est
per *Transactionem*, quæ dicitur Con-
venta Decisio rei dubiæ & contro-
versæ, aliquo dato, aliquo retento:
seu

87.) De Foro competenti. videri possunt
omnes Interpretes Juris Canonici &
Civilis in utriusque Juris Titulos Con-
cordantes. Præter hos loco plurimo-
rum possunt esse FELICIANUS de Oliva
de Foro Eccles.

P. MELCHIOR FRIDERICH Tract. de Fo-
ro Compet.

Card. DE LUCA de Jurisdic. & Foro
Compet.